

SNAŽNO DA ŽIVOTU!

PREPOZNAJ SNAGU! RAZBIJ STEREOTIPE!

OSNAŽENE DEVOJKE U BORBI PROTIV RODNIH STEREOTIPA

**„SNAŽNO DA ŽIVOTU!
OSNAŽENE DEVOJKE ZAJEDNO PROTIV RODNIH STEREOTIPA”**

Značaj programa - utisci

Mentorke ističu da je program izuzetno važan jer većina novih grupa dolazi bez razvijene rodne senzibilisanosti. Kroz nekoliko radionica devojke počinju da prepoznaju rodne obrasce i sopstvena iskustva, a trenutak kada počnu da dele lične primere mentorke opisuju kao prelomni — „tada grupa utihne i svi shvate koliko je tema duboka i lična“.

Devojke navode da im je ovaj projekat otvorio nove vidike, da su prvi put detaljno razgovarale o rodnoj ravnopravnosti, nasilju i stereotipima, te da su shvatile zašto su ove teme važne za njihov svakodnevni život.

Škola, društvo i potreba za ovakvim programima

Mentorke prepoznaju da škola retko pruža ovakav tip znanja — programi su opterećeni gradivom i nedostaju sadržaji vezani za životne veštine i rodnu ravnopravnost.

Devojke naglašavaju da o ovim temama gotovo i ne razgovaraju na časovima i da ovakvu vrstu edukacije doživljavaju kao nešto što im „nedostaje“ u formalnom obrazovanju.

Više mentorki ukazuje da su patrijarhalne sredine i dalje snažno prisutne, posebno u manjim mestima, te da je zbog toga potrebno kontinuirano raditi sa mladima, naročito devojkama, ali i sa roditeljima.

Prepoznavanje nasilja i rodnih stereotipa

Veliki broj učesnica navodi da su tek kroz ovaj projekat shvatile razliku između različitih oblika nasilja — fizičkog, psihičkog, ekonomskog, digitalnog i emocionalnog. Iskustva nekih devojaka govore o normalizovanom nasilju u njihovim sredinama, o očekivanjima da žena čuti, trpi ili da se uvek prilagođava. Mnoge kažu da sada lakše prepoznaju ponašanja koja nisu u redu, kao i da znaju kome da se obrate i kako da podrže vršnjakinje koje prolaze kroz nasilje.

Samopouzdanje, javni nastup i lična promena

Devojke ističu da su se osnažile, postale samouverenije i spremnije da iznose mišljenja. Radionice su im posebno značile — mnoge navode da su izgubile tremu i da sada bez straha govore pred grupom. Neke učesnice kažu:

- „Ranije nisam primećivala razlike, sada ih jasno vidim.“
- „Promenila sam stavove i shvatila da i ja treba da reagujem.“
- „Otvorile su mi se nove perspektive, sagledavam stvari iz drugih uglova.“

Uticaj sredine i porodičnih očekivanja

Devojke često pominju da u njihovim porodicama i lokalnim zajednicama i dalje postoje ukorenjeni stereotipi:

- devojčicama se dodeljuju kućni poslovi
- sin se smatra „važnijim naslednikom“
- devojke se usmeravaju ka „ženskim“ poslovima
- muškarci imaju veća očekivanja i privilegije

Mnoge navode da ih je ovaj projekat ohrabrio da preispituju ove obrasce i da više razgovaraju sa članovima porodice o iskustvima i pravima devojaka.

Razumevanje rodni uloga

Mentorke su saglasne da bi u budućnosti trebalo uključiti i mladiće.

Ističu da se mladići na početku često opiru ovim temama, ali da kasnije razumeju da ni njih nejednake rodne uloge ne štite — čak ih opterećuju očekivanjima da „budu jaki“, „zarađuju“, „ne pokazuju emocije“. Neke učesnice navode da primeće pozitivne promene kod vršnjaka nakon ovakvih edukacija i da su mladići pažljiviji i empatičniji.

Primeri ličnih promena kod učesnica

Devojke su posebno istakle:

- osnaživanje u donošenju sopstvenih odluka
- veću svest o tome da imaju pravo na izbor zanimanja
- rešenost da se bore protiv stereotipa u školi, porodici i vršnjačkoj grupi
- spremnost da podele naučeno sa svojim drugaricama

Neke su navele da su promenile stavove o podeli kućnih poslova, vezama, izboru fakulteta i budućoj profesiji.

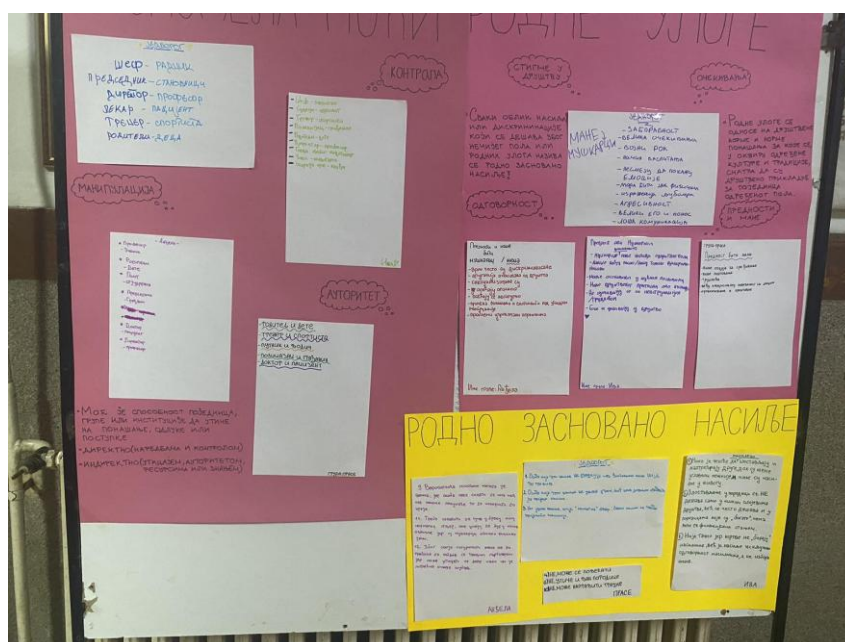

Završni utisci i motivacija

Za većinu devojaka, najjači utisak bili su razgovori o ličnim iskustvima, razmena među vršnjakinjama i osećaj da nisu same u onome što proživljavaju. One ističu da sada bolje razumeju:

- svoja prava
- mehanizme diskriminacije
- kako da postave granice
- kome da se obrate za pomoć
- kako da podrže druge devojke

Mentorke naglašavaju da devojke pokazuju zrelost, razmišljanje, empatiju i volju za promenama, kao i da ovakve obuke imaju trajan uticaj.

Smilja Snidjelić – trenerica naglašava da bi ovakvu obuku trebalo da prođu svi mladi jer se pokazuje da devojke često nisu rodno senzibilisane pre početka rada. Već posle nekoliko radionica uočava se velika promena — počinju da prepoznaju stereotipe i povezuju ih sa sopstvenim iskustvima. Ističe da je najvažniji trenutak obuke kada učesnice počnu da iznose lične primere, jer tada dolazi do dubokog razumevanja teme. Smatra da škola retko pruža ovakva znanja i da su ovakve edukacije nužne kako bi društvo napredovalo u pravcu rodne ravnopravnosti.

Dragana Milić Rajda – mentorka iz Aleksinca, prof.srpskog jezika i književnosti u TŠ “Prota Stevan Dimitrijević” ističe da je projekat veoma značajan jer devojke i dalje žive u okruženju sa snažnim rodnim stereotipima. Smatra da su već time što su upisale tehničke smerove već načinile prvi iskorak. Očekuje da će ih obuka dodatno ohrabriti da se izbere za zanimanja i karijere koje žele. Naglašava da u društvu i dalje postoji niska svest o različitim oblicima nasilja (ekonomskom, psihičkom, digitalnom), te da je važno da se mladima to jasno objasni.

Aleksandra Janušević – mentorka, pedagoškinja u Prvoj Tehničkoj školi i Medicinskoj školi “Sestre Ninković” u Kragujevcu naglašava da je tema rodne ravnopravnosti izuzetno važna i da je dobro što da se obrađuje u školama. Ističe primere učenica koje biraju „muška“ zanimanja (elektromonter, dijagnostika vozila) i njihov pozitivan uticaj na druge. Ponosna je na devojke jer su aktivne i zrele u diskusiji. Smatra da je važno pažljivo birati učesnice jer pojedine nisu bile spremne da prenesu naučeno vršnjakinjama. Veruje da su pred društvom još mnoge prepreke, ali da su mlade generacije sve osvešćenije.

Ksenija Janković – mentorka, psihološkinja u Srednjoj stručnoj školi u Kučevu ističe veliko zadovoljstvo učenica učešćem u projektu i veruje da će im pomoći da preispitaju rodne uloge koje su društveno nametnute. Naglašava da su devojke pokazale dobro predznanje i spremnost za diskusiju, uprkos pretpostavci da su mlađe generacije pasivne. Uočava razliku između učenica iz gradskih i ruralnih sredina — devojke iz manjih mesta i dalje nose teret tradicionalnih očekivanja. Veruje da ovakve radionice imaju snažan efekat, posebno kod devojaka iz ruralnih sredina kojima pružaju dodatnu podršku i sigurnost.

Sanja Pavlović –mentorka, psihološkinja u EUŠ “Vuk Karadžić” u Velikoj Plani, smatra da je projekat izuzetno važan jer osnažuje devojke da prepoznaju nasilje u partnerskim odnosima i da postavje granice. Navodi da vršnjačka edukacija ima veliki efekat — devojke vole da uče od vršnjakinja, dok mentorke imaju savetodavnu ulogu. Ističe da su raniji ciklusi obuke već pokazali rezultate: neke učesnice su postale vršnjačke edukatorke i nastavile da prenose znanje. Naglašava važnost rane edukacije jer se u nekim školama javljaju slučajevi vrlo ranih brakova i trudnoća.

Danijela Nikolić – mentorka, pedagoškinja u Palanačkoj gimnaziji, navodi da učenice imaju određeno predznanje zahvaljujući građanskom vaspitanju, ali da ovakvi projekti pružaju dublje razumevanje. Ističe da su stavovi devojaka relativno čvrsti i da već prepoznaju rodno zasnovano nasilje. Veruje da su društvene mreže glavni izvor informacija, ali i da je potrebno sistematsko i dugoročno delovanje. Smatra da bi u rad trebalo uključiti i mladiće jer jedino tako može doći do stvarnog izjednačavanja rodni uloga.

Biljana Jovanović – mentorka, profesorka nemačkog, Srednjoj školi „Miloje Vasić“ u Velikom Gradištu, ističe da je devojkaama posebno značajno da čuju tuđa iskustva jer u manjim sredinama retko razgovaraju o ovim temama. Oduševljena je koliko su učesnice informisane — prate psihologiju, internet sadržaje i literaturu koju same biraju. Naglašava da je važno raditi i sa roditeljima, jer su oni ključni u oblikovanju stavova. Napominje i da neki mladići pokazuju interesovanje za projekat i žele da učestvuju.

ŠTA SU DEVOJKE REKLE O PROJEKTU...

Maša Milić – Prva tehnička škola, Kragujevac smatra da joj je edukacija pomogla da realnije sagleda rodne razlike. Osažila se u javnom nastupu, izgubila tremu i naučila da lakše govori pred publikom.

Darja Dimitrijević – Kragujevac smatra da joj je projekat omogućio slobodu izražavanja kakvu nema u školi, dobila je samopouzdanje, bolje razumevanje sveta oko sebe i spremnost da utiče na okruženje.

Emili Jovanović iz Kragujevca je iznenađena temama — ranije je mislila da je ovo dosadno, sada vidi važnost rodne ravnopravnosti. Smeta joj što njena braća odbijaju kućne poslove jer ih smatraju „ženskim“.

Iris Perišić – Prva tehnička škola, Kragujevac kaže da je stekla nova prijateljstva i mnogo naučila o ponašanju muškaraca prema ženama. Želela bi da se nasilje u porodici češće prijavljuje. Planira da upiše kriminalistiku i smatra da žene mogu ravnopravno da se bave tim poslom.

Merema Isufi – EUŠ “Vuk Karadžić”, Velika Plana: Ističe da su naučile da prepoznaju nasilje i da je njihovo „glasno DA“ i sposobnost odlučivanja ključna za budućnost. Veruje da žene mogu biti jednako, pa i više sposobne u mnogim profesijama.

Mia Popović - EUŠ “Vuk Karadžić”, Velika Plana kaže da joj se najviše dopala tema „moći“ i to što je shvatila koliko žene mogu da utiču ako im društvo to omogući. Kaže da joj se mišljenje znatno promenilo nakon radionica.

Miroslava Ćirić – EUŠ “Vuk Karadžić”, Velika Plana Tvrdi da je tema presudno važna i da se o njoj mora govoriti više. Kaže da je i sama prošla teške situacije i da je obuka dodatno osnažila da o tome otvoreno govori. Sada želi da pomogne vršnjakinjama da prepoznaju nasilje i da ne ćute.

Olivera Blagojević - EUŠ “Vuk Karadžić”, Velika Plana kaže da joj se najviše dopala tema o moći i razgovori o nejednakom položaju žena. Primećuje rodne stereotipe u svojoj porodici i školi i želi da utiče na njihovu promenu.

Marta Đorđević – TŠ “Prota Stevan Dimitrijević”, Aleksinac. kaže da je naučila mnogo o nasilju i prepoznavanju njegovih uzroka i posledica. Posebno joj je značila razmena iskustava,

Kristina Branković –Srednja stručna škola Kučevo ističe da je najvrednije što je čula iskustva drugih devojaka. Posebno ju je pogodilo što su neke trpele nasilje samo zato što se „sinu daje više važnosti“.

Emilija Tacković- Palanačka gimnazija, Smederevska Palanka uvidela je da razlike između muškaraca i žena utiču na svakodnevni život. Sada smatra da žene mogu sve — čak i bolje od muškaraca u određenim oblastima.

Barbara Radulović –Palanačka gimnazija, Smederevska Palanka kaže da ranije nije razmišljala o ovoj temi, ali sada shvata važnost borbe za ravnopravnost. Primećuje da su žene u drugom planu u poslu, porodici i nasleđivanju i da to mora da se menja.

Ana Stojanović – Palanačka gimnazija, Smederevska Palanka, kaže da joj se dopala otvorenost grupe i način na koji su razmenile iskustva. Shvata da o temama rodni razlika ne razgovaraju dovoljno i da žene mogu mnogo više nego što društvo trenutno prepoznaje.

Andela Jovanović – Srednja škola “Miloje Vasić”, Veliko Gradište navodi da je proširila znanje i da sada više primećuje nejednakosti. Želi da utiče na svoje drugove da budu empatičniji i zreliji.

Anastasija Kadrić – pedagoška asistentkinja u TŠ “Prota Stevan Dimitrijević” u Aleksincu, smatra da vannastavne aktivnosti i edukativni projekti od izuzetnog značaja i da je važno da se što više devojaka uključi u projektne aktivnosti, posebno devojke iz manjih sredina. Anastasija je ranije radila kao edukatorica sa decom od petog do osmog razreda, pre svega sa učenicima romske nacionalnosti. Ta iskustva opisuje kao presudna za svoj profesionalni put: „Bila sam njihov životni oslonac, podrška i savetnica. To me je oblikovalo i pripremio za posao koji danas radim. Moj san je bio da radim u školi sa romskim učenicima i učenicama – i ostvarila sam ga. Presrećna sam što mogu da im pomognem da istraju u obrazovanju.“ Naglašava da mnogi romski učenici, naročito devojčice, rano napuštaju školovanje, što kasnije utiče na njihove životne mogućnosti. „Sopstvenim primerom pokušavam da im pokažem koliko je važno verovati u sebe. Govorim im da rade na sebi, da uče i otkrivaju svoje talente, jer samo tako mogu da izaberu zanimanje koje će im doneti dostojanstven život.“ Posebno ističe potrebu za podrškom romskoj zajednici: „Koliko su Romi zapostavljeni – vidljivo je. Trudim se da im probudim svest da imaju ista prava kao svi drugi i jednake šanse za obrazovanje i napredak. Ne želim da prihvate ulogu onih koji zauvek zavise od socijalne pomoći.“ Anastasija se ponosi svojim profesionalnim i ličnim razvojem: „Želim da im budem motivacija. Ostvarila sam svoje snove – radim u školi, bavim se muzikom i radim ono što volim. Bubnjarka sam u romskom ženskom bendu “Očajne domaćice”. Bilo je teško, susretala sam se sa brojnim preprekama, ali svaki čovek može da pronađe snagu u sebi.“ Naglašava da romska zajednica često živi sa stereotipima i nerazumevanjem okoline, ali da je moguće izboriti se za bolje sutra. „Ponosna sam što sam

uspela, a ponosni su i moji roditelji. Važno je da se ne posustane pred nepravdama. Moja poruka devojkama je da budu uporne, da rade na sopstvenom osnaživanju i da hrabro gledaju u budućnost.“

GALERIJA FOTOGRAFIJA...

